

## บทที่ 2

### ความสัมพันธ์ของคำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง กับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของถิ่นที่อยู่ในชุมชนชนบท

การศึกษาคำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟังในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยยึดค่านิยมและการจำแนกคำของนววรรณ พันธุมธนา(2549:22-23) คือ คำบอกบุรุษ หมายถึง “คำที่ใช้แทนคำนามในการสนทนา” จัดจำแนกได้ตามบุคคลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องในการสนทนาเป็น 3 พวก คือ คำบอกบุรุษที่ 1 ใช้เรียกผู้พูด คำบอกบุรุษที่ 2 ใช้เรียกผู้ฟัง คำบอกบุรุษที่ 3 ใช้เรียกผู้ที่ถูกกล่าวถึง ส่วนคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง หมายถึง 1) ชื่อผู้พูดหรือผู้ฟัง 2) คำที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังในด้านเครือญาติและความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆ เช่น อาจารย์ ครูกับศิษย์ นายกับบ่าว 3) ตำแหน่งของผู้ฟังและอาชีพของผู้พูดหรือผู้ฟัง ในบทนี้จะศึกษาคำบอกบุรุษที่ 1 และคำบอกบุรุษที่ 2 และคำนามแทนผู้พูดผู้ฟังทั้ง 3 ประเภท โดยประเภทที่สองเน้นคำที่แสดงความสัมพันธ์ในด้านอาจารย์หรือ ครูกับศิษย์ พระสงฆ์กับฆราวาส และเพื่อนกับเพื่อน ส่วนประเภทที่สามจะศึกษาคำแหน่งผู้อำนวยความสะดวกสถานศึกษา และผู้บริหารระดับท้องถิ่น อาชีพครูและอาชีพค้าขาย

การศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้คำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟังกับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของคนในชุมชนชนบท กำหนดเขตชนบทตามการศึกษาของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข(2536 :12-14 ; อ้างถึงใน ณัฐวุฒิ พงศ์จันทร์เสถียร, 2539 : 32) ซึ่งพิจารณาว่าเขตชนบทมีลักษณะดังนี้ 1) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 2)เส้นทาง การเข้าออกชุมชนไม่ค่อยสะดวก

### คำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง

#### 1. คำบอกบุรุษในภาษาไทยถิ่นใต้กลุ่มนครศรีธรรมราชในชุมชนชนบท

ในการศึกษาคำบอกบุรุษที่ใช้ในเขตชนบทกระบี่ นครศรีธรรมราช ทุ่งสง ตรัง ควนขนุน และหัวไทร ผู้วิจัยพบว่าคำบอกบุรุษที่ 1 มีจำนวน 6 คำ ดังนี้

กู /ku;4/	เค้า /khaw2/
ฉัน /chan1/	ผม /phom1/
เรา /raw3/	ฉาน /cha;n1/

ในจำนวนนี้ คำบอกบุรุษที่1 “กู เค้า ฉัน ผม เรา ” เป็นคำที่ใช้ทั้งในภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ และภาษาไทยถิ่นใต้ ส่วน “ฉาน” เป็นคำที่ใช้เฉพาะในภาษาไทยถิ่นใต้เท่านั้น

คำบอกบุรุษที่2 มีจำนวน 9 คำ ดังนี้

คุณ /khun5/	ตัวเอง /tua3 - ?e;N3/
เธอ /thE;5/	มึง /m*N2/
ตน /ton4/	เต็น /tEn4/
ตัว /tua3/	สู /su;2/
หมั่น /man1/	

ในจำนวนนี้ คำบอกบุรุษที่2 “มึง คุณ ตัวเอง เธอ” เป็นคำที่ใช้ทั้งในภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ และในภาษาไทยถิ่นใต้ ส่วนคำว่า “ตน เต็น ตัว สู และหมั่น” เป็นคำที่ปรากฏเฉพาะในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

### 1.1 คำบอกบุรุษที่1

คำบอกบุรุษที่1 ทั้ง 6 คำ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คำใหม่ และคำเก่า ดังนี้

#### 1.1.1 คำใหม่

ในการจำแนกคำ ว่าคำใดเป็นคำใหม่ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ว่า คำดังกล่าว เป็นคำที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ หรือเพิ่งเริ่มใช้ในภาษาถิ่นใต้ อาจเนื่องด้วยอิทธิพลของการศึกษาอย่างเป็นทางการในระบบโรงเรียน สื่อสารมวลชน และระบบการเมืองการปกครอง คำในกลุ่มนี้มี 4 คำ ได้แก่ คำว่า เค้า ฉัน ผม เรา ดังการวิเคราะห์ ต่อไปนี้

เค้า /khaw2/

ใช้ทั้งในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือเพื่อน และความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือญาติผู้ใหญ่ ญาติผู้น้อย และสามี

เป็นคำที่ครูเพศหญิง ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับเพื่อนสนิทเพศเดียวกัน(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นพี่ทั้งเพศชายเพศหญิง (วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อย ที่เป็นน้องทั้งเพศชายเพศหญิง (วัยเดียวกัน) และสามี

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังทั้ง3แบบ จะเห็นว่า คำนี้ใช้พูดกับผู้ฟังที่ผู้พูดมีความสนิทสนมด้วยทั้งสิ้น ดังนั้นกล่าวได้ว่าการใช้คำนี้แสดงถึงสถานภาพที่ใกล้ชิดเคียงกัน หรือเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง คำสรรพนามนี้เป็นคำใหม่ น่าจะสะท้อนถึงอิทธิพลการศึกษา ดังเห็นได้ว่าคำนี้ปรากฏใช้เฉพาะกลุ่มอาชีพครูเพศหญิง อันเป็นกลุ่มที่มีการศึกษา และใช้ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯในชีวิตประจำวันมากกว่ากลุ่มอื่น

ฉัน /chan1/

ใช้ทั้งในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน คนรู้จัก คนไม่รู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ ญาติผู้น้อย และสามี

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับเพื่อนสนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง (วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง (วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) คนไม่รู้จัก ทั้งเพศชายเพศหญิง (วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ ทั้งเพศชายเพศหญิง ที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา พี่ ญาติผู้น้อย ทั้งเพศชายเพศหญิง ที่เป็นน้อง และสามี

เมื่อพิจารณาการใช้คำดังกล่าวตามตัวแปรความสัมพันธ์ จะเห็นว่าการเลือกใช้คำนี้แสดงถึงความสุภาพเพื่อให้เกียรติผู้ฟัง ดังที่ผู้พูดเลือกใช้คำดังกล่าวกับผู้ฟังที่วัยสูงกว่าเกือบทุกความสัมพันธ์ ส่วนคนที่วัยอ่อนกว่าก็มีเพียงญาติผู้น้อยที่เป็นน้องเท่านั้น แต่ใช้น้อยมากเมื่อเทียบกับความสัมพันธ์อื่น

คำนี้ ผู้พูดเพศหญิงวัยผู้ใหญ่นิยมใช้มากที่สุด เพราะเห็นว่าเป็นคำสุภาพไม่หยาบคาย แต่จะไม่ใช้กับผู้ฟังที่เป็นลูกหรือคะเนว่าอายุน้อยกว่าลูกผู้พูด

ผม /phom1/

ใช้ทั้งในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน คนรู้จัก คนไม่รู้จัก ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ ญาติผู้น้อย และสามี และในความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ

เป็นคำที่นักเรียนเพศชาย ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับเพื่อนที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัย

เดียวกัน) คนไม่รู้จัก ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ ทั้งเพศชายเพศหญิง ที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า พี่ ญาติผู้น้อย ทั้งเพศชายเพศหญิง ที่เป็นน้อง และผู้ให้บริการ ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า)

เป็นคำที่ครูเพศชาย ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับเพื่อนที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน/วัยอ่อนกว่า) คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน/วัยอ่อนกว่า) คนไม่รู้จักทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน/วัยอ่อนกว่า) ญาติผู้ใหญ่ทั้งเพศชายเพศหญิงที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า พี่ ญาติผู้น้อยทั้งเพศชายเพศหญิงที่เป็นน้อง ผู้บังคับบัญชาทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) และผู้ให้บริการทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชาย ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับเพื่อนที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) คนไม่รู้จัก ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ ทั้งเพศชายเพศหญิงที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า พี่ ญาติผู้น้อย ทั้งเพศชายเพศหญิง ที่เป็นน้อง ผู้รับบริการ ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน)

เมื่อพิจารณาการใช้คำดังกล่าวตามตัวแปรความสัมพันธ์ จะเห็นว่าการเลือกใช้คำนี้ของผู้พูดแสดงถึงคุณภาพและเป็นการให้เกิดริตผู้ฟัง เนื่องจากผู้พูดเลือกใช้คำดังกล่าวกับผู้ฟังเกือบทุกความสัมพันธ์ โดยคำนึงถึงอายุที่มากกว่าและเท่ากัน แม้จะใช้กับคนที่อายุน้อยกว่าก็มีเพียงญาติผู้น้อยที่เป็นน้องเท่านั้นซึ่งน้อยมากเมื่อเทียบกับความสัมพันธ์แบบอื่น

เรา /raw5/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมดุล คือ เพื่อน คู่รัก แสดงถึงความเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และในความสัมพันธ์แบบไม่สมดุล คือ สามีกับภรรยา

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายและเพศหญิง ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับเพื่อนที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) และกับผู้มีความสัมพันธ์ฉันคู่รัก

เป็นคำที่ครูเพศชายและเพศหญิง ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับเพื่อนที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) สามี และภรรยา

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายและเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับเพื่อนที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) คนรู้จักที่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง(วัยเดียวกัน) สามี และภรรยา

น่าสังเกตว่า การใช้คำ เรา /raw5/ ที่ปรากฏระหว่างสามกับภรรยาแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน ที่สามกับภรรยา มีหน้าที่การงานใกล้เคียงกันมากขึ้น

### 1.1.2 คำเก่า

ในการจำแนกว่า คำใดเป็นคำเก่า ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ว่า เป็นคำบอกบุรุษที่ปรากฏการใช้มายาวนานกว่ากลุ่มคำใหม่ คำในกลุ่มนี้มี 2 คำ คือ กู และฉาน ดังนี้

กู /ku;4/

ใช้ในความ สัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน และไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และญาติผู้น้อย

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายและเพศหญิง ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับเพื่อนสนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่ครูเพศชาย ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับเพื่อนสนิทเฉพาะเพศชายด้วยกัน(วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายและเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับเพื่อนสนิทเฉพาะเพศเดียวกัน(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ และเป็นญาติผู้น้อย คือ ลูกกับน้อง ทั้งเพศชายเพศหญิง

การใช้ กู แสดงถึงความสนิทสนมและความเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ส่วนการที่ผู้พูดที่มีอาชีพเกษตรกร ใช้คำนี้พูดกับญาติผู้น้อยที่เป็นลูกกับน้อง แสดงให้เห็นว่าผู้พูดที่อาวุโสกว่า รู้สึกว่าตนมีสถานภาพที่เหนือกว่าผู้ฟัง คำนี้ไม่ใช้กับผู้ฟังที่อายุมากกว่า หรือผู้ที่ไม่สนิทสนม

ฉาน /cha;n1/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และสามี

เป็นคำที่เกษตรกรเพศหญิง ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับคนรู้จัก ที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า) คนไม่รู้จัก ทั้งเพศชายเพศหญิง ญาติผู้ใหญ่ ทั้งเพศชายเพศหญิง ที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อแม่ ลุง ป้า น้า พี่ และสามี

การใช้ ฉาน ในความสัมพันธ์ทั้ง 2 แบบ ผู้พูดต้องคำนึงถึงอายุที่มากกว่าของผู้ฟังเป็นสำคัญ ดังนั้น กล่าวได้ว่าการใช้คำว่า ฉาน แสดงถึงการเคารพนับถือและให้เกียรติผู้ฟังที่อาวุโสกว่า สะท้อนถึงลักษณะสังคมและวัฒนธรรมการเคารพนับถือผู้อาวุโส

เป็นที่น่าสังเกตว่า ฉาน ไม่ใช้ในกลุ่มนักเรียน และครู และคำนี้ไม่ปรากฏในภาษาไทยกรุงเทพฯ แต่ปรากฏในวรรณคดีเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ดังเช่น ตอนกำเนิดกุมารทอง บุตรนางบัวคลี่ และตอนกำเนิดพลายงาม ดังนี้

ครานั้นขุนแผนแสนสะท้าน	ฟังหมื่นหาญบริภาษประมาทหมื่น
อวดทหารชาญชัยใจทมิฬ	ว่าอยู่สิ้นทุกคนทนทาน
ยืมแล้วเจ้าพลายแก้วแก้วกล้า	จึงตอบวาจาตาหมื่นหาญ
ถึงอยู่ยงคงทนพันประมาณ	ไม่พอการฉานยังไม่พอใจ...

(2513 : 343)

...เจ้าพลายงามคร้ามพริ่นขยับหยุด	ความกลัวสุดแสนกลัวตัวเป็นหนู
จึงว่าฉานหลานดอกบอกให้รู้	อันที่อยู่เมืองสุพรรณบ้านวันทอง
ทองประศรีชี้หน้าว่าอูเหม	อ้ายเจ้าเล่าให้หลานข้ามันนำถอง
มาเถิดมาอย่าจะให้ไม้ตระบอง	แกคอยจ้องจะทำให้หน้าใจ...

(2513 : 522)

นอกจากนี้ยังมี คีฉาน ในเสภาเรื่องนี้ด้วย ดังข้อความในตอนที่ 15 ขุนแผนต้องพรากนางลาวทอง ว่า

ครานั้นจมื่นศรีเสาวรักษ์	ถามทักพูดจาปราศรัย
บอกว่าพระองค์ผู้ทรงชัย	รับสั่งให้ฝึกสอนทั้งสองคน
ถ้าทำราชการนานไป	ใครตั้งใจให้ดีจะมีผล
ขุนช้างบอกกลนลานคีฉานจน	ขัดสนราชการไม่เข้าใจ
เคยแต่ตวาดควายอยู่ปลายนา	เจ้านายนั้นหารู้จักไม่
เล่นแต่ไม้หึ่งอ้ออิงไป	คุกกลานอย่างไรเจ้าขรัวนาย ฯ

(2513 : 320)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคาดว่า คำว่า ฉาน อาจตัดจากคำว่า คีฉาน ซึ่งต่อมากลายเป็น คีฉัน และ ฉัน ในภาษากรุงเทพฯ เดิม ใช้พูดไม่จำกัดเพศ มักพูดกับผู้ที่ยังไม่สนิทสนม และผู้พูดให้ความเคารพ ทั้ง ฉาน และ คีฉาน เป็นคำเก่า แต่หายไปจากภาษาไทยกรุงเทพฯ นานแล้ว

ส่วนที่ใช้ในภาษาถิ่นได้ พบว่า กลุ่มผู้พูดที่เป็นนักเรียน และครูไม่ใช่ แต่ผู้ใช้นี้มีแต่กลุ่มผู้พูดที่เป็นเกษตรกร และอยู่ในวัยผู้ใหญ่เท่านั้น จึงคาดได้ว่า คำว่า ฉาน น่าจะสูญหายไปเมื่อหมดคนรุ่นนี้

## 1.2 คำบอกบุรุษที่ 2

คำบอกบุรุษที่ 2 ทั้ง 9 คำ สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

### 1.2.1 คำใหม่

คำในกลุ่มนี้มี 3 คำ ปรากฏใช้ในกลุ่มนักเรียนและกลุ่มครู ดังนี้

คุณ /khun5/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ สามี และภรรยา

เป็นคำที่ครู ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นสามี และภรรยา

การใช้คำนี้ แสดงถึงการให้เกียรติผู้ฟัง สะท้อนถึงอิทธิพลของระบบการศึกษา ดังที่เห็นได้ว่าผู้ใช้นี้มีเพียงกลุ่มอาชีพครูซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับสูง และมีการใช้ภาษากรุงเทพฯมากกว่ากลุ่มอื่น

ตัวเอง /tua3 - ?e;N3/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน คู่รัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่(เฉพาะพี่น้อง) ญาติผู้น้อย สามี และภรรยา

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายใช้เรียกคู่รัก และเพศหญิงใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิท (วัยเดียวกัน) และคู่รัก

เป็นคำที่ครูเพศชาย ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นภรรยา และครูเพศหญิงใช้เรียกผู้ฟัง ที่มีความสัมพันธ์เป็นเพื่อนเพศหญิงด้วยกัน(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่เพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อยที่เป็นน้องเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) และสามี

การใช้คำนี้ ซึ่งเป็นคำใหม่ แสดงถึงความเท่าเทียมกันและความเป็นกันเองระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ผู้วิจัยคาดว่า คำนี้สะท้อนถึงอิทธิพลของสื่อมวลชน โดยเฉพาะรายการทางโทรทัศน์

ข้อน่าสังเกต คือ คำนี้ใช้ในความสัมพันธ์ทั้ง 2 แบบ คือ แบบสมมูล และแบบไม่สมมูล เมื่อพิจารณาการใช้คำนี้ในแบบไม่สมมูล คือ สามีกับภรรยา ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ตอนต้น กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาบางราย อาจจัดอยู่ในความสัมพันธ์แบบสมมูล ดังเห็นจากการใช้ ตัวเองระหว่างสามีกับภรรยา แสดงถึงสถานะในระดับที่ใกล้เคียงกัน

เธอ /thE;5/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ภรรยา ศิษย์

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายใช้เรียกเพื่อนเพศหญิง และเพศหญิงใช้เรียกเพื่อนสนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง (วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่ครูเพศชาย ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นศิษย์ และภรรยา และครูเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิทและไม่สนิท(วัยเดียวกัน) และศิษย์

การใช้ เธอ แสดงถึงความสุภาพ น่าจะสะท้อนถึงอิทธิพลภาษากรุงเทพฯ และระบบการศึกษา ดังเห็นได้ว่าผู้ใช้คำดังกล่าวเป็นกลุ่มครู ซึ่งเป็นผู้ใช้ภาษากรุงเทพฯ ในชีวิตประจำวันมากที่สุด

#### 1.2.2 คำเก่า

คำในกลุ่มนี้มี 6 คำ ปรากฏใช้ในหลายกลุ่ม ดังนี้

มึง /m\*N2/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน คนรู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่กับญาติผู้น้อย

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายและเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิท ทั้งเพศชายและเพศหญิง(วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่ครูเพศชาย เพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิท เฉพาะเพศเดียวกัน (วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นพี่(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อย ที่เป็นน้อง(วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายและเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิท ทั้งเพศชายและเพศหญิง(วัยเดียวกัน) คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท ญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นพี่(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อย ที่เป็นน้อง/ลูก/หลาน/เหลน(วัยอ่อนกว่า)

การใช้ มึง แสดงถึงความสนิทสนมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ตน /ton4/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก และไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายและเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า) ญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นพี่ทั้งเพศชายและเพศหญิง(วัยสูงกว่า)



แสดงถึงการเคารพนับถือผู้ฟัง สะท้อนถึงวัฒนธรรมการเคารพผู้อาวุโส นำสังเกตว่า การใช้คำนี้อยู่ในเขตเทศบาลหัวไทรเพียงแห่งเดียว และปรากฏเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร จึงคาดว่าในอนาคตการใช้คำดังกล่าวอาจสูญหายไปพร้อมกับคนกลุ่มนี้

ตัว /tua3/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และในความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายและเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท(วัยสูงกว่า) คนไม่รู้จัก(อายุมากกว่า) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า พี่ และผู้รับบริการ(วัยสูงกว่า)

การใช้ ตัว แสดงถึงการเคารพนับถือผู้ฟังที่อาวุโสกว่า

เต็น /tEn4/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และในความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ เป็นคำที่นักเรียนเพศชายและเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท(วัยสูงกว่า) คนไม่รู้จัก(วัยสูงกว่า) ญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า พี่ และผู้ให้บริการ(วัยสูงกว่า)

เป็นคำที่ครูเพศชายและเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท(วัยสูงกว่า) คนไม่รู้จัก(วัยสูงกว่า) ญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า พี่ และผู้ให้บริการ(วัยสูงกว่า)

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายและเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท(วัยสูงกว่า) คนไม่รู้จัก(วัยสูงกว่า) ญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า พี่ ผู้ให้บริการ(วัยสูงกว่า)

การใช้ เต็น แสดงถึงการเคารพนับถือผู้ฟังที่อาวุโสกว่า

สุ /su;2/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน คนรู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ กับญาติผู้น้อย

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิท ทั้งเพศชายและเพศหญิง(วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่ครูเพศชายและเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิท ทั้งเพศชายและเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ ทั้งเพศชายและเพศหญิง(วัยเดียวกัน)  
ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง(วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิท (วัยเดียวกัน) คนรู้จักที่สนิท (วัยเดียวกัน/อ่อนกว่า) ญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นพี่ (วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง(วัยเดียวกัน) ทั้งเพศชายเพศหญิง

การใช้ สู แสดงถึงความสัมพันธ์ที่สนิทสนมและเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง หรือผู้พูดมีสถานะสูงกว่า แต่ไม่ห่างกันมาก

หมั่น /man1/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมดุล คือ เพื่อน

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน)

การใช้ หมั่น แสดงถึงความสนิทสนมและความเป็นกันเองระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

## 2. คำนามแทนผู้พูดผู้ฟังในภาษาถิ่นใต้กลุ่มนครศรีธรรมราชในชุมชนชนบท

การศึกษาคำนามแทนผู้พูดผู้ฟังในชนบทกระบี่ นครศรีธรรมราช ทุ่งสง ตรัง ควนขนุน และหัวไทร ผู้วิจัยพบการใช้คำ ดังต่อไปนี้

คำนามแทนผู้พูด 25 คำ ได้แก่

ชื่อเล่น (วิทย์, ตีม...)	นุ้ย /nuj7/	เพื่อน /ph*an6/	
ครู /khru;4/	โป้ /po;3/	ย่า /ja;6/	
ตา /ta;3/	ยาย /ja;j5/	ลุง /luN5/	
ป้า /pa;4/	พ่อ /phO;6/	แม่ /m3;6/	
น้ำ /na;7/	พี่ /phi;6/	น้อง /nO;N7/	โลก
/lo;k6/	พ่อแก่ /phO;6 k3;3/	พ่อเต่า /phO;6 tha;w2/	

แม่แก่ /m3;6 k3;3/	แม่เต่า /m3;6 tha;w2/	นม /nom1/
พ่อลุง /phO;6 luN5/	แม่ป้า /m3;6 pa;4/	บ่าว /ba;w3/ สาว /sa;w1/

### คำนามแทนผู้ฟัง มีจำนวน 36 คำ ได้แก่

ชื่อเล่น (วิทย์, ต้ม...)	นุ้ย /nuj7/	ครู /khru;4/
ผ.อ. /phO;2 - ?O;7/	นายกฯ / na5 jOk7/	อบต./?O;3 bO;3 tO;3/
เจ้า /ca;w4/	ตัน /ton4/	ณร /ne;n5/
หลวง /luaN1/	ไอ้เกลดอ /?a;j4 kIE;3/	ไอ้คาง/?a;j4 ka;N5/
ไอ้ค้อ /?a;j4 kO;5/	ไอ้เต่า /?a;j4 tha;w2/	ทวด /thuət6/
โป้ /po;3/	ย่า /ja;6/	ตา/ta;3/
ยาย /ja;j5/	ลุง /luN5/	ป้า/pa;4/
พ่อ /phO;6/	แม่ /m3;6/	น้ำ/na;7/
/phi;6/	น้อง /nO;N7/	โลก /lo;k6/
แก่ /phO;6 k3;3/	พ่อเต่า /phO;6 tha;w2/	แม่แก่ /m3;6 k3;3/
แม่เต่า /m3;6 tha;w2/	นม /nom1/	พ่อลุง /phO;6 luN5/
แม่ป้า /m3;6 pa;4/	บ่าว /ba;w3/	สาว /sa;w1/

### 2.1 คำนามแทนผู้พูด

คำนามแทนผู้พูด ทั้ง 25 คำ สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ คำที่ใช้กับผู้ที่เป็นเครือญาติ คำที่ใช้กับผู้ที่ไม่เป็นเครือญาติ และคำที่ใช้กับผู้ที่เป็นเครือญาติและไม่ใช่เครือญาติ ดังต่อไปนี้

#### 2.1.1 คำที่ใช้กับผู้ที่เป็นเครือญาติ

คำในกลุ่มนี้ มี 14 คำ เป็นคำแทนตัวที่ผู้พูดใช้เฉพาะหมู่เครือญาติ เพื่อแสดงความสัมพันธ์เฉพาะในเครือญาติ มีดังนี้ ใช้ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และญาติผู้น้อย ดังต่อไปนี้

โป้ /po;3/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชาย ที่มีสถานภาพปู่หรือเป็นพ่อของพ่อ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้น้อยที่เป็นหลาน(ลูกของลูกชาย)

ย่า /ja;6/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นย่า/แม่ของพ่อ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน (ลูกของลูกชาย)

พ่อ /phO;6/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชาย ที่มีสถานภาพเป็นผู้ให้กำเนิด ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นลูก

แม่ /m3;6/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นผู้ให้กำเนิด ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นลูก

โลก /lo;k6/

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ครูและเกษตรกรเพศหญิง ใช้พูดกับผู้ฟังที่เป็นญาติผู้ใหญ่ที่เป็นทวด ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่

พ่อแก่ /phO;6 k3;3/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชายที่มีสถานภาพเป็นพ่อของแม่ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของลูกสาว)

พ่อเต่า /phO;6 tha;w2/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชาย ที่มีสถานภาพเป็นพ่อของแม่ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของลูกสาว)

แม่แก่ /m3;6 k3;3 /

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นแม่ของแม่ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของลูกสาว)

แม่เต่า /m3;6 tha;w2/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นแม่ของแม่ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของลูกสาว)

นม /nom1/

เป็นคำที่เกษตรกรเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นแม่ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นลูก

พ่อลุง /phO;6 luN5/

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชาย ที่มีสถานภาพเป็นพี่ชายคนโตของพ่อ/แม่ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของน้องชาย/น้องสาว)

แม่ป้า /m3;6 pa;4/

เป็นคำที่เกษตรกรเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นพี่สาวคนโตของพ่อ/แม่ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของน้องชาย/น้องสาว)

บ่าว /ba;w3/

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชาย ที่มีสถานภาพเป็นพี่ชาย ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นน้อง

สาว /sa;w1/

เป็นคำที่เกษตรกรเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นพี่สาว ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้เฒ่าที่เป็นน้อง

### 2.1.2 คำที่ใช้กับผู้ไม่เป็นเครือญาติ

คำในกลุ่มนี้มี 3 คำ เป็นคำที่ใช้เนื่องจากความสัมพันธ์แบบหน้าที่การงานอันเป็นมิติสถานภาพทางสังคม และคำที่ให้ความสำคัญกับเรื่องอายุหรือมิติวัยอันเป็นลักษณะทางสังคม/ชุมชนชนบทและตามวัฒนธรรมไทย ใช้ทั้งในความสมมูลและไม่สมมูล ดังนี้

ครู /khru;4/

ใช้ในความสัมพันธ์ที่ไม่สมมูล

เป็นคำที่ครูเพศชายเพศหญิง ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นศิษย์ทั้งเพศชายเพศหญิง

การใช้คำแทนตัว ครู ของครูในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ศิษย์ แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ตา /ta;3/

ใช้ในความสัมพันธ์ที่สมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก และเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการ เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชาย ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นหลาน) คนไม่รู้จักทั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นหลาน) และผู้ให้บริการ ทั้งเพศชายและเพศหญิง (อายุรุ่นลูก/หลาน)

ยาย /ja;5/

ใช้ในความสัมพันธ์ที่สมมูล คือ คนรู้จัก ไม่รู้จัก และเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการ เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ใช้แทนตัว เมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นหลาน) คนไม่รู้จักทั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นหลาน) และผู้ให้บริการ ทั้งเพศชายและเพศหญิง (อายุรุ่นลูก/หลาน)

### 2.1.3 คำที่ใช้กับผู้ที่เป็นเครือญาติ และไม่เป็นเครือญาติ

คำในกลุ่มนี้มี 8 คำ ปรากฏใช้ในหลายกลุ่ม ใช้ทั้งในเครือญาติและในผู้ที่ไม่เป็นเครือญาติ การใช้กับผู้ที่ไม่เป็นเครือญาติ แสดงว่าให้ความสำคัญอันญาติตามมิติวัย หรือการนับญาติกับบุคคลที่ไม่ใช่ญาติ อันเป็นลักษณะวัฒนธรรมไทย ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน คู่รัก คนรู้จัก คนไม่รู้จัก ไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ ญาติผู้น้อย สามิ และเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการ ดังต่อไปนี้

## ลุง /luN5/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชาย ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็น คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นลูก/หลาน) คนไม่รู้จักทั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นลูก/หลาน) ญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของน้องชาย/น้องสาว)และผู้ให้บริการ ทั้งเพศชายและเพศหญิง(อายุรุ่นลูก/หลาน)

## ป้า /pa;4/

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ใช้พูดกับผู้ฟังที่เป็น คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นลูก/หลาน) คนไม่รู้จักทั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นลูก/หลาน) ญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของน้องชาย/น้องสาว) และผู้ให้บริการ ทั้งเพศชายและเพศหญิง (อายุรุ่นลูก/หลาน)

## น้า /na;7/

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็น คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นหลาน) คนไม่รู้จักทั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นหลาน) ญาติผู้เฒ่าที่เป็นหลาน(ลูกของพี่ชาย/พี่สาว) และผู้ให้บริการ ทั้งเพศชายเพศหญิง(รุ่นลูก/หลาน)

## พี่ /phi;6/

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นพี่ ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็น คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นน้อง) คนไม่รู้จักทั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นน้อง) ญาติผู้เฒ่าที่เป็นน้อง ภรรยา และผู้ให้บริการทั้งเพศชายเพศหญิง

## น้อง /nO;N7/

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ที่มีสถานภาพเป็นน้อง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็น คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นพี่) คนไม่รู้จักทั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นพี่) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ และสามี และผู้ให้บริการทั้งเพศชายเพศหญิง

ชื่อเล่น(วิทย์,ติม...)

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน คู่รัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ ญาติผู้น้อย และสามี

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) คู่รัก ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นทวด ปู่ ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่

เป็นคำที่ครูเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อย(วัยเดียวกัน) ที่เป็นน้องและสามี

เป็นคำที่เกษตรกรเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง และสามี

การใช้ ชื่อเล่น (วิทย์,ติม...) แสดงถึงความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

นุ้ย /nuj7/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่

คำว่า นุ้ย หมายถึง เล็ก เช่นในคำเรียกขานว่า หนูนุ้ย เมื่อใช้เป็นคำนามแทนผู้พูด ก็แสดงว่าผู้พูดมีอายุน้อยกว่าผู้ฟังมาก

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นคนรู้จักที่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยสูงกว่า) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นทวด ปู่ ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นญาติผู้ใหญ่ที่เป็นทวด ปู่ ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่

การใช้ นุ้ย แสดงถึงสถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกันของผู้พูดกับผู้ฟัง ดังที่จะเห็นว่าการใช้คำดังกล่าวจะใช้กับผู้ฟังที่อาวุโสกว่าเท่านั้น กล่าวได้ว่าการใช้คำนี้สะท้อนถึงการเคารพนับถือผู้ฟังที่อาวุโสกว่า



### เพื่อน /ph\*an6/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ ญาติผู้น้อย

เป็นคำที่นักเรียนเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน)

เป็นคำที่ครูเพศหญิง ใช้แทนตัวเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิทเฉพาะเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน)

การใช้ เพื่อน แสดงถึงความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ดังที่จะเห็นว่าการใช้คำดังกล่าวจะใช้กับผู้ฟังที่ผู้พูดมีความสนิทสนมและเป็นญาติที่อยู่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวได้ว่าการใช้คำนี้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังในแบบที่เป็นเพื่อน

## 2.2 คำนามแทนผู้ฟัง

คำนามแทนผู้ฟัง ทั้ง 36 คำ จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ คำที่ใช้กับผู้ที่เป็นเครือญาติ คำที่ใช้กับผู้ที่ไม่เป็นเครือญาติ และคำที่ใช้กับผู้ที่เป็นเครือญาติและไม่เป็นเครือญาติ ได้ดังนี้

### 2.2.1 คำที่ใช้กับผู้ที่เป็นเครือญาติ

คำในกลุ่มนี้มี 12 คำ เป็นคำที่ใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์เฉพาะในเครือญาติ ทุกคำ ใช้ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ใช้กับผู้ฟังที่เป็นญาติผู้ใหญ่ ดังนี้

### ทวด /thuət6/

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ที่เป็นทวด(พ่อแม่ของปู่/ย่า/ตา/ยาย)ทั้งเพศชายเพศหญิง

### โป้ /pɔː3/

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ที่เป็นปู่(พ่อของพ่อ)

ย่า /ja;6/

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่  
ที่เป็นย่า(แม่ของพ่อ)

พ่อ /phO;6/

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่  
ที่เป็นพ่อ(ผู้ให้กำเนิด)

แม่ /m3;6/

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่  
ที่เป็นแม่(ผู้ให้กำเนิด)

พ่อแก่ /phO;6 k3;3/

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่  
ที่เป็นตา(พ่อของแม่)

พ่อเต่า /phO;6 tha;w2/

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นญาติผู้ใหญ่  
ที่เป็นตา(พ่อของแม่)

แม่แก่ /m3;6 k3;3 /

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่  
ที่เป็นยาย(แม่ของแม่)

แม่เต่า /m3;6 tha;w2/

เป็นคำที่นักเรียน ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่  
ที่เป็นยาย (แม่ของแม่)

นม /nom1/

เป็นคำที่ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ที่เป็นแม่  
(ผู้ให้กำเนิด)

พ่อลุง /phO;6 luN5/

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นลุง(พี่ชายคนโตของพ่อ/แม่)

แม่ป้า /m3;6 pa;4/

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นป้า(พี่สาวคนโตของพ่อ/แม่)

## 2.2.2 คำที่ใช้กับผู้ไม่เป็นเครือญาติ

คำในกลุ่มนี้มี 10 คำ เป็นคำที่ใช้เนื่องจากความสัมพันธ์แบบหน้าที่การงานอันเป็นมิติสถานภาพทางสังคม คำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน และคำที่ให้ความนับถืออันญาติตามมิติวัย/นับญาติกับบุคคลที่มีอายุ อันเป็นลักษณะวัฒนธรรมไทย ดังนี้

ผ.อ. /phO;2 - ?O;7/

ใช้ในความสัมพันธ์ในแบบไม่สมมูล คือ ผู้บังคับบัญชา เป็นคำที่ครูเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งเพศชายเพศหญิง การเรียกผู้ฟัง ผ.อ. สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับระบบการทำงานในสังคมสมัยใหม่ที่เน้นบทบาท หน้าที่มากกว่าการคำนึงถึงเรื่องวัย/อายุ

อาจารย์ /?a;3 ca;n3/

ใช้ในความสัมพันธ์ที่ไม่สมมูล คือ อาจารย์ เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นครูทั้งเพศชายเพศหญิง การเรียกผู้ฟัง อาจารย์ สะท้อนถึงระบบสังคมสมัยใหม่ที่เน้นบทบาท หน้าที่

นายทฯ /na5 jOk7/

ใช้ในความสัมพันธ์ในแบบไม่สมมูล คือ ผู้บริหารระดับตำบล(ส่วนท้องถิ่น) เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น ระดับท้องถิ่น(ตำบล)

การใช้คำนี้ แสดงถึงไม่เท่าเทียมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สะท้อนถึงระบบสังคมสมัยใหม่ที่เน้นบทบาทหน้าที่ตำแหน่งทางการงาน มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ผู้ใช้มีทัศนคติว่า

การใช้คำนี้ เป็นการให้เกียรติผู้ฟัง และในบางครั้งใช้เรียกอย่างหยอกเย้าผู้ฟังที่เพิ่งได้รับตำแหน่ง และมีความสนิทกัน

อบต. /ʔO;3 bO;3 tO;3/

ใช้ความสัมพันธ์ในแบบที่ไม่สมดุล คือ ผู้บริหารระดับหมู่บ้าน เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นผู้บริหารระดับท้องถิ่น(ตำบล)

สะท้อนถึงระบบสังคมสมัยใหม่ที่เน้นบทบาทหน้าที่ตำแหน่งทางการงาน มีข้อนำสังเกตประการหนึ่งว่า ผู้ใช้ที่มีทัศนคติว่า ใช้คำนี้เพื่อให้เกียรติผู้ฟัง คำนี้ถึงตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้ฟัง และในบางครั้งเป็นการเรียกที่หยอกเย้าผู้ฟังที่เพิ่งได้รับตำแหน่ง

ไอ้เกลอ /ʔa;j4 klE;3/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมดุล คือ เพื่อน เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิทเพศชายด้วยกัน(วัยเดียวกัน) การใช้คำนี้ แสดงความเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นเพื่อนสนิท

ไอ้คอ /ʔa;j4 khO;5/

ใช้ในความสัมพันธ์ในแบบที่สมดุล คือ เพื่อน เป็นคำที่เกษตรกรเพศชาย ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิทเพศชายด้วยกัน(วัยเดียวกัน) การใช้คำนี้ แสดงความเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นเพื่อนสนิท

ไอ้คาง /ʔa;j4 kha;N5/

ใช้ในความสัมพันธ์ในแบบที่สมดุล คือ เพื่อน เป็นคำที่เกษตรกรเพศชาย ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิทเพศชายด้วยกัน(วัยเดียวกัน) การเรียกผู้ฟัง ไอ้คาง แสดงถึงที่เท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นเพื่อนสนิท

ไอ้เต่า /ʔa;j4 tha;w2/

ใช้ในความสัมพันธ์ในแบบที่สมดุล คือ เพื่อน

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชาย ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิทเพศชายด้วยกัน(วัยเดียวกัน)  
 การเรียกผู้ฟัง ไอ้คอ แสดงถึงความเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สะท้อนถึง  
 การให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นเพื่อนสนิท

ตา /ta;3/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นคนรู้จัก ที่  
 สนิทและไม่สนิท(อายุรุ่นปู่/ตา) คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นปู่/ตา)

ยาย /ja;j5/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นคนรู้จัก ที่  
 สนิทและไม่สนิท(อายุรุ่นย่า/ยาย) คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นย่า/ยาย)

### 2.2.3 คำที่ใช้กับผู้ที่เป็นเครือญาติ และไม่เป็นเครือญาติ

คำในกลุ่มนี้มี 14 คำ ใช้ในผู้เป็นเครือญาติ และไม่เป็นเครือญาติ การใช้ในผู้ที่ไม่  
 เป็นเครือญาติ แสดงว่า ให้ความสำคัญนับถือฉันญาติตามมิติวัย/นับญาติกับบุคคลที่มีฐานะ  
 ลักษณะวัฒนธรรมไทย คือ ซื่อเล่น(วิทย์.เต็ม...) นุ้ย ลุง ป้า น้ำ พี่ บ่าว สาว น้อง ลูก /โลก รวมทั้ง  
 การให้เกียรติ และเคารพยกย่องบุคคลในองค์กรพุทธศาสนา อันปรากฏในคำเรียกพระสงฆ์ คือ เจ้า  
 ต้น เณร หลวง

ลุง /luN5/

ใช้ในความสัมพันธ์สมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล  
 คือ ญาติผู้ใหญ่ และความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการ

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จัก ที่  
 สนิทและไม่สนิท(อายุรุ่นลุง/พ่อ) คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นลุง/พ่อ) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นลุง(พี่ชายพ่อ/แม่)

ป้า /pa;4/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก ในความสัมพันธ์แบบไม่  
 สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการ

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จัก ที่สนิทและไม่สนิท(อายุรุ่นป้า/แม่) คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นป้า/แม่) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นป้า(พี่สาวพ่อ/แม่)

น้ำ /na;7/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นคนรู้จัก ที่สนิทและไม่สนิท(อายุรุ่นน้ำ) คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นน้ำ) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นน้ำ(น้องของพ่อ/แม่)ทั้งเพศชายเพศหญิง

พี่ /phi;6/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และในความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง คือ ผู้ให้บริการ

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จัก ที่สนิทและไม่สนิท(อายุรุ่นพี่) คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นพี่) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ทั้งเพศชายเพศหญิง

เป็นคำที่ครูเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นผู้บังคับบัญชา คนรู้จัก ที่สนิทและไม่สนิท(อายุรุ่นพี่) คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นพี่) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ทั้งเพศชายเพศหญิง

น้อง /nO;N7/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้น้อย และภรรยา

เป็นคำที่นักเรียน ครู และเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จัก ที่สนิทและไม่สนิท(อายุรุ่นน้อง) คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นน้อง) ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง และลูกทั้งเพศชายเพศหญิง ภรรยา และผู้ให้บริการ ทั้งเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นน้อง)

บ่าว /ba;w3/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และญาติผู้น้อย

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชาย เพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จักรุ่นลูก/หลาน ที่สนิทและไม่สนิท คือ โลกนำหน้าบ่าว ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นน้ำ/พี ที่สนิทเพศชาย คือ บาวนำหน้าชื่อ เช่น บาววิ ญาติผู้น้อยที่เป็นลูก/หลาน คือ โลกนำหน้าบ่าว /บาว

สาว /sa:w1/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ และญาติผู้น้อย

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชาย เพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จัก ที่สนิทและไม่สนิทรุ่นลูก/หลาน คือ โลกนำหน้าสาว ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นน้ำ/พี ที่สนิท เพศหญิง คือ สาวนำหน้าชื่อ เช่น สาวกุก ญาติผู้น้อยที่เป็นลูก/หลาน คือ โลกนำหน้าสาว /สาว

โลก / lo:k6/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้น้อย และศิษย์

เป็นคำที่ครูเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นศิษย์ ทั้งเพศชายเพศหญิง ญาติผู้น้อยที่เป็นลูกทั้งเพศชายเพศหญิง

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นคนรู้จัก ที่สนิทและไม่สนิท (อายุรุ่นลูก/หลาน) ทั้งเพศชายเพศหญิง คนไม่รู้จัก(อายุรุ่นลูก/หลาน) ทั้งเพศชายเพศหญิง ญาติผู้น้อยที่เป็นลูก/หลานทั้งเพศชายเพศหญิง และผู้ให้บริการทั้งเพศชายเพศหญิง

ชื่อเล่น(วิทย์, ตีม...)

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ เพื่อน คนรู้จัก คู่รัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้ใหญ่ ญาติผู้น้อย สามี และภรรยา

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นเพื่อนสนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน/วัยอ่อนกว่า) คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน/อ่อนกว่า) คู่รัก(วัยเดียวกัน) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อยที่เป็นน้องทั้งเพศชายเพศหญิง

เป็นคำที่ครูเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน/อ่อนกว่า) คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน/

อ่อนกว่า) ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ ทั้งเพศชายเพศหญิง(วัยเดียวกัน) ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง/ลูก/หลาน ทั้งเพศชายเพศหญิง สามิและภรรยา

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟังที่เป็นเพื่อนที่สนิทและไม่สนิททั้งเพศชายเพศหญิง คนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท ทั้งเพศชายเพศหญิง ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นพี่ ทั้งเพศชายเพศหญิง ญาติผู้น้อยที่เป็นน้อง/ลูก/หลาน ทั้งเพศชายเพศหญิง สามิและภรรยา

การใช้คำนี้ แสดงถึงความเท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ดังจะเห็นว่าผู้พูดจะใช้คำนี้เรียกผู้ฟังที่วัยเดียวกัน หรืออ่อนกว่า การเรียกผู้ฟังที่วัยสูงกว่า ปรากฏเพียงผู้ฟังที่เป็นพี่ ซึ่งอยู่ในวัยเดียวกัน การใช้คำนี้จึงสะท้อนความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

นุ้ย /nuj7/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบสมมูล คือ คนรู้จัก คนไม่รู้จัก และในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้น้อย

เป็นคำที่เกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท เพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นลูก/หลาน) คนไม่รู้จักเพศชายเพศหญิง(อายุรุ่นลูก/หลาน) ญาติผู้น้อยที่เป็นลูก หลาน เหลน

แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เพราะจะใช้เรียกผู้ฟังที่อายุอ่อนกว่าหรือคะเนว่าอายุรุ่นลูก/หลานเท่านั้น ไม่ใช้เรียกผู้ฟังที่วัยสูงกว่าหรืออาวุโสกว่า การใช้คำนี้สะท้อนถึงความรักความเอ็นดูที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟังที่วัยอ่อนกว่า

เจ้า /ca;w4/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ พระสงฆ์/ผู้ที่ลาสิกขาบทแล้ว

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกพระสงฆ์ ที่รู้จักที่สนิทและไม่สนิท(วัยสูงกว่า) พระสงฆ์ที่ไม่รู้จัก(วัยสูงกว่า) พระสงฆ์ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ คือ ทวด ปู่ ลุง พ่อ น้ำ อ่า พี่ เช่น ลุงเจ้า พี่เจ้า น้องเจ้า

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกพระสงฆ์ที่รู้จักสนิทและไม่สนิท(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน/อ่อนกว่า) พระสงฆ์ที่ไม่รู้จัก(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน/อ่อนกว่า) พระสงฆ์ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ ที่เป็นทวด ปู่ ลุง พ่อ น้ำ พี่ พระสงฆ์ที่เป็น ญาติผู้น้อยที่เป็นลูก/หลาน/เหลน

การเรียกผู้ฟัง เจ้า แสดงถึงการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง ที่เป็นพระสงฆ์ หรือผู้ฟังที่ผ่านการอุปสมบทแล้ว โดยใช้ เจ้า นำหน้า คำเรียกญาติ เช่น เจ้ากุง เจ้าไก่ ฯลฯ เป็นคำที่ปรากฏใช้เฉพาะท้องถิ่นจังหวัดกระบี่เท่านั้น



ตัน /tOn4/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ พระสงฆ์

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกพระสงฆ์ที่รู้จักสนิทและไม่สนิท(อายุอ่อนกว่า) พระสงฆ์ที่ไม่รู้จัก(อายุอ่อนกว่า) และพระสงฆ์ที่เป็นญาติผู้น้อย คือ ลูก/หลาน/เหลน

ตัน เป็นคำที่ใช้เรียกพระสงฆ์ที่อายุอ่อนกว่า หรืออาจใช้เรียกพระที่เพิ่งบวชใหม่ก็ได้ โดยเรียก ตัน นำหน้า ชื่อ เช่น ตันลุ่น ตันเปา ฯลฯ การใช้คำนี้เป็นการยกย่องและให้เกียรติกับผู้ฟังที่เป็นพระสงฆ์ หรือขณะดำรงตนเป็นสมณเพศเท่านั้น

เณร /ne;n5/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ ญาติผู้น้อยที่ผ่านการอุปสมบทแล้ว

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกผู้ฟัง ที่เป็นคนรู้จักที่สนิทและไม่สนิท(อายุอ่อนกว่า) ญาติผู้น้อยที่เป็นลูก/หลาน/เหลน ซึ่งผ่านการอุปสมบทแล้ว

การเรียกผู้ฟัง เณร เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ผ่านการอุปสมบทแล้ว หรือใช้เรียกพระสงฆ์ที่ลาสิกขาบทแล้ว ซึ่งมีอายุอ่อนกว่าผู้พูดเท่านั้น แต่ส่วนใหญ่นิยมใช้เรียกกันเฉพาะในหมู่เครือญาติ โดยพ่อ/แม่ ใช้คำนี้เรียกผู้ฟังที่เป็นลูก โดยไม่ระบุชื่อ หรือใช้ เณรนำหน้าชื่อ เช่น เณรเขียว เณรโรจน์ ในกรณีที่ไม่ใช่ญาติจะใช้ เณร นำหน้า ชื่อ ได้บ้างเหมือนกัน คำนี้เป็นการยกย่องและให้เกียรติกับผู้ฟังที่เคยบวชเรียนในพระพุทธศาสนา หรือลาสิกขาบทแล้ว เป็นคำที่ใช้เฉพาะในชุมชนชนบท อันเป็นชุมชนที่คนรู้จักกันเป็นส่วนใหญ่ และให้ความสนิทสนมกันแบบญาติพี่น้อง

หลวง /luaN1/

ใช้ในความสัมพันธ์แบบไม่สมมูล คือ พระสงฆ์/ผู้ที่ลาสิกขาบทแล้ว

เป็นคำที่นักเรียนเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกพระสงฆ์ ที่รู้จักสนิทและไม่สนิท(วัยสูงกว่า) พระสงฆ์ที่ไม่รู้จัก(วัยสูงกว่า) พระสงฆ์ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ คือ น้ำ พี่

เป็นคำที่ครูและเกษตรกรเพศชายเพศหญิง ใช้เรียกพระสงฆ์ ที่รู้จักสนิทและไม่สนิท(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) พระสงฆ์ที่ไม่รู้จัก(วัยสูงกว่า/วัยเดียวกัน) และพระสงฆ์ที่เป็นญาติผู้ใหญ่ โดยใช้ หลวงตามหลังคำเรียกญาติ คือ น้ำหลวง พี่หลวง พระสงฆ์ที่เป็นญาติผู้น้อย เช่น น้องหลวง โลกหลวง

การเรียกผู้ฟัง หลวง แสดงถึงการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังที่เป็นพระสงฆ์ คำว่า หลวง ใช้เรียกทั้งบุคคลที่มีสถานภาพพระสงฆ์ และบุคคลที่ผ่านการอุปสมบทแล้ว โดยเรียกนำหน้าชื่อ เช่น หลวงไก่อ่ หลวงวี หลวงเม็ค หลวงคูน ฯลฯ

### 3. การใช้คำบอกบุรุษและค่านามแทนผู้พูดผู้ฟัง ในชุมชนชนบทตามตัวแปร

ผู้วิจัยสรุปการใช้คำบอกบุรุษและค่านามแทนผู้พูดผู้ฟัง โดยจำแนกตามตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัย เพศ วัย และอาชีพ(สถานะทางสังคม) ได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงคำบอกบุรุษและค่านามแทนผู้พูดผู้ฟังในชุมชนชนบท จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้พูด

ถิ่นที่อยู่อาศัย	คำบอกบุรุษที่1	คำบอกบุรุษที่2	ค่านามแทนผู้พูด	ค่านามแทนผู้ฟัง
กระบี่	กู เค้า ฉัน เรา ผม ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มึง เต็น สุ	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย เพื่อน ครู โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อเต่า แม่เต่า บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย ผ.อ. อาจารย์ นายทฯ อบต. เจ้า ทวด โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อเต่า แม่เต่า บ่าว สาว
นครศรีธรรมราช	กู เค้า ฉัน เรา ผม ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มึง เต็น สุ	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย เพื่อน ครู โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อเต่า แม่เต่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย ผ.อ. อาจารย์ นายทฯ อบต. ต้น เณร หลวง ทวด โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อเต่า แม่เต่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว
ทุ่งสง	กู เค้า ฉัน เรา ผม ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มึง เต็น สุ	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย เพื่อน ครู โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อเต่า แม่เต่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย ผ.อ. อาจารย์ นายทฯ อบต. ไอ้ กลอ ไอ้ค้อ ไอ้ค่าง ไอ้เต่า ต้น เณร หลวง ทวด โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อเต่า แม่เต่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว
ตรัง	กู เค้า ฉัน เรา ผม ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มึง เต็น สุ	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย เพื่อน ครู โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ แม่แก่ บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย ผ.อ. อาจารย์ นายทฯ อบต. ต้น เณร หลวง ทวด โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ แม่แก่ บ่าว สาว
ควนขนุน	กู เค้า ฉัน เรา ผม ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มึง เต็น สุ	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย เพื่อน ครู โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ แม่แก่ บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย ผ.อ. อาจารย์ นายทฯ อบต. ต้น เณร หลวง ทวด โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ แม่แก่ บ่าว สาว
หัวไทร	กู เค้า ฉัน เรา ผม ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มึง ตน เต็น ตัว หมั้น	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย เพื่อน ครู โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อเต่า แม่เต่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) นุ้ย ผ.อ. อาจารย์ นายทฯ อบต. ไอ้ กลอ ไอ้ค้อ ไอ้ค่าง ไอ้เต่า ต้น เณร หลวง ทวด โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อเต่า แม่เต่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

- 3.1 การใช้คำตามตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัย สรุปได้ดังนี้
- 3.1.1 คำบอกบุรุษที่1 ไม่มีการแปรตามถิ่นที่อยู่อาศัย ทุกคำปรากฏตรงกันทั้ง 6 แห่ง
- 3.1.2 คำบอกบุรุษที่2 ตน ตัว หมัน ปรากฏเฉพาะถิ่นหัวไทร นอกนั้นเป็นคำที่ปรากฏตรงกันทั้ง 6 แห่ง
- 3.1.3 คำนามแทนผู้พูด ปรากฏดังนี้  
 พ่อเต่า แม่เต่า ปรากฏในถิ่นกระบี่ นครศรีธรรมราช ทุ่งสง และหัวไทร  
 พ่อแก่ แม่แก่ ปรากฏในถิ่นตรัง และควนขนุน  
 พ่อลุง แม่ป้า ปรากฏในถิ่นนครศรีธรรมราช ทุ่งสง และหัวไทร  
 นม ปรากฏเฉพาะในถิ่นหัวไทร
- 3.1.4 คำนามแทนผู้ฟัง ปรากฏดังนี้  
 เจ้า ปรากฏเฉพาะถิ่นกระบี่  
 ต้น เณร หลวง ปรากฏในถิ่นนครศรีธรรมราช ทุ่งสง ตรัง ควนขนุน และหัวไทร  
 ไอ้เกลอ ไอ้คอ ไอ้คาง ไอ้เต่า ปรากฏในถิ่นนครศรีธรรมราช ทุ่งสง และหัวไทร  
 พ่อเต่า แม่เต่า ปรากฏในถิ่นกระบี่ นครศรีธรรมราช ทุ่งสง และหัวไทร  
 พ่อแก่ แม่แก่ ปรากฏในถิ่นตรัง และควนขนุน  
 พ่อลุง แม่ป้า ปรากฏในถิ่นนครศรีธรรมราช ทุ่งสง และหัวไทร  
 นม ปรากฏเฉพาะในถิ่นหัวไทร

ตาราง 3 แสดงคำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟังในชุมชนชนบท จำแนกตามเพศของผู้พูด

เพศผู้พูด	คำบอกบุรุษที่1	คำบอกบุรุษที่2	คำนามแทนผู้พูด	คำนามแทนผู้ฟัง
ชาย	กู เรา ผม ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มิ่ง ตน เต็น ตัว สู หมัน	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) น้อย ครู ไป ตา ลุง พ่อ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเต่า พ่อลุง บ่าว	ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) น้อย ผ.อ. อาจารย์ นายกฯ อบต. ไอ้เกลอ ไอ้คอ ไอ้คาง ไอ้เต่าเจ้า ต้น เณร หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเต่า แม่แก่ แม่แก่ พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว
หญิง	กู เจ้า ฉั้น เรา ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มิ่ง ตน เต็น ตัว สู หมัน	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) น้อย เพื่อน ครู ย่า ยาย ป้า แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก แม่แก่ แม่เต่า แม่ป้า สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) น้อย ผ.อ. อาจารย์ นายกฯ อบต. เจ้า ต้น เณร หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเต่า แม่แก่ แม่เต่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

### 3.2 การใช้คำตามตัวแปรเพศ สรุปได้ดังนี้

3.2.1 คำบอกบุรุษที่1 ที่ใช้เฉพาะเพศชาย คือ ผม คำที่ใช้เฉพาะเพศหญิง คือ เธอ

3.2.2 คำบอกบุรุษที่2 ไม่มีการแปรตามเพศ กล่าวคือ คำบอกบุรุษที่2 ทุกคำ ใช้ได้กับผู้ฟังทั้งเพศชายเพศหญิง

3.2.3 คำนามแทนผู้พูดที่แปรตามเพศ แยกเป็น คำที่ใช้สำหรับผู้พูดเพศชาย คือ ตา ลุง พ่อ โป่ พ่อแก่ พ่อเฒ่า พ่อลุง และป้า และคำที่ใช้สำหรับผู้พูดเพศหญิง คือ เพื่อน ย่า ยาย ป้า แม่ แม่แก่ แม่เฒ่า นม แม่ป้า และสาว

3.2.4 คำนามแทนผู้ฟังที่แปรตามเพศ แยกเป็น คำที่ใช้สำหรับผู้ฟังเพศชาย คือ ไอ้เกล ไอ้คอ ไอ้คาง ไอ้เต่า เจ้า คำน นเณร หลวง โป่ ตา ลุง พ่อ พ่อแก่ พ่อเฒ่า พ่อลุง ป้า และคำที่ใช้สำหรับผู้ฟังเพศหญิง คือ ย่า ยาย ป้า แม่ แม่แก่ แม่เฒ่า นม แม่ป้า สาว

ตาราง 4 แสดงคำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟังในชุมชนชนบท ตามวัยของผู้พูด

วัยผู้พูด	คำบอกบุรุษที่1	คำบอกบุรุษที่2	คำนามแทนผู้พูด	คำนามแทนผู้ฟัง
วัยรุ่น	กู เรา ผม	ตัวเอง เธอ มึง เต็น ตุ	ชื่อเล่น(วิทย์,ติ่ม...) น้อย เพื่อน น้ำ พี่ น้อง โลก	ชื่อเล่น(วิทย์,ติ่ม) อาจารย์ เจ้า หลวง ทวด โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า
วัยผู้ใหญ่	กู เจ้า ฉัน เรา ผม ฉาน	คุณ ตัวเอง เธอ มึง ตน เต็น ตัว ตุ หมัน	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) น้อย เพื่อน ครู โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,ติ่ม) อาจารย์ นายๆ อบต. ไอ้เกล ไอ้คอ ไอ้คาง ไอ้เต่า เจ้า คำน นเณร หลวง ทวด โป่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

### 3.3 การใช้คำตามตัวแปรวัย

3.3.1 คำบอกบุรุษที่1 ทั้ง 6 คำ ใช้ในกลุ่มวัยรุ่น 3 คำ คือ กู เรา ผม ใช้ในกลุ่มผู้ใหญ่ ทั้ง 6 คำ คือ กู เจ้า ฉัน ผม เรา และฉาน

3.3.2 คำบอกบุรุษที่2 ทั้ง 9 คำ ใช้ในกลุ่มวัยรุ่น 5 คำ คือ ตัวเอง เธอ มึง เต็น และตุ ใช้ในวัยผู้ใหญ่ ทั้ง 9 คำ คือ คุณ ตัวเอง เธอ มึง ตน เต็น ตัว ตุ และหมัน

3.3.3 คำนามแทนผู้พูด ใช้แทนตัวในกลุ่มวัยรุ่นน 7 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ติม...) น้อย เพื่อน น้ำ พี่ น้อง โลก ใช้แทนตัวในกลุ่มวัยรุ่นใหญ่ 24 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,นก) น้อย เพื่อน ครู ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

3.3.4 คำนามแทนผู้ฟัง มีคำที่วัยรุ่นใช้เรียกผู้ฟัง 20 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) อาจารย์ เจ้า หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า และคำที่ผู้ใหญ่ใช้เรียกผู้ฟังมี 33 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) อาจารย์ นายกฯ อบต. ไอ้เกลอ ไอ้คอ ไอ้คาง ไอ้เต่า เจ้า ดั้น เณร หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

ตาราง 5 แสดงคำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟังในชุมชนชนบท จำแนกตามอาชีพของผู้พูด

อาชีพผู้พูด	คำบอกบุรุษที่1	คำบอกบุรุษที่2	คำนามแทนผู้พูด	คำนามแทนผู้ฟัง
นักเรียน	กู เรา ผม	ตัวเอง เธอ มึง เต็น้ สู้	ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) น้อย เพื่อน น้ำ พี่ น้อง โลก	ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) อาจารย์ เจ้า หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า
ครู	กู เจ้า ถัน เรา ผม	คุณ ตัวเอง เธอ มึง เต็น้ สู้ หมัน	ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) น้อย เพื่อน ครู ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า	ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) น้อย ผ.อ. นายกฯ อบต. เจ้า ดั้น เณร หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า นม พ่อลุง แม่ป้า
เกษตรกร	กู ถัน เรา ผม ฉาน	มึง ตน เต็น้ ตัว สู้ หมัน	ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) น้อย เพื่อน ครู ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,ติม) น้อย ผ.อ. นายกฯ อบต. ไอ้เกลอ ไอ้คอ ไอ้คาง ไอ้เต่า เจ้า ดั้น เณร หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อแม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

#### 3.4 การใช้คำตามตัวแปรอาชีพ

3.4.1 คำบอกบุรุษที่1 ใช้ในกลุ่มนักเรียน 3 คำ คือ กู เรา ผม คำที่ใช้ในกลุ่มครู 5 คำ คือ กู เจ้า ถัน เรา ผม และใช้ในกลุ่มเกษตรกร 5 คำ คือ กู ถัน เรา ผม ฉาน

3.4.2 คำบอกบุรุษที่2 ใช้ในกลุ่มนักเรียน 5 คำ คือ ตัวเอง เธอ มึง เต็น้ สู้ ใช้ในกลุ่มครู 7 คำ คือ คุณ ตัวเอง เธอ มึง เต็น้ สู้ หมัน และใช้ในกลุ่มเกษตรกร 6 คำ คือ มึง ตน เต็น้ ตัว สู้ หมัน

### 3.4.3 คำนามแทนผู้พูด

ใช้ในกลุ่มนักเรียน 7 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ดี๋ม) นุ้ย เพื่อน น้ำ พี่ น้อง โลก

ใช้ในกลุ่มครู 20 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ดี๋ม) นุ้ย เพื่อน ครู ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า

ใช้ในกลุ่มเกษตรกร 25 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ดี๋ม) นุ้ย เพื่อน ครู ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

### 3.4.4 คำนามแทนผู้ฟัง

ใช้ในกลุ่มนักเรียน 20 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ดี๋ม) อาจารย์ เจ้า หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า

ใช้ในกลุ่มครู 29 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ดี๋ม) นุ้ย ผ.อ. นายกฯ อบต. เจ้า ตัน เณร หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า นม พ่อลุง แม่ป้า

ใช้ในกลุ่มเกษตรกร 35 คำ คือ ชื่อเล่น(วิทย์,ดี๋ม) นุ้ย ผ.อ. นายกฯ อบต. ไอ้กลอ ไอ้ค้อ ไอ้คาง ไอ้เฒ่าเจ้า ตัน เณร หลวง ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง โลก พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

## 4. การใช้คำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง ในชุมชนชนบทกับอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ

การใช้คำบอกบุรุษที่1 ทั้ง 6 คำ เป็นคำใหม่ ได้แก่ เค้า นั้น ผม และเรา เป็นคำเก่า ได้แก่ กู และจาน คำบอกบุรุษที่1 ที่เป็นคำใหม่น่าจะมาจากการรับอิทธิพลจากภาษากรุงเทพฯ ซึ่งมาจากสื่อมวลชนเป็นเหตุให้มีคำเพิ่มขึ้นจากคำเก่า ส่วนคำบอกบุรุษที่2 ที่เป็นคำใหม่ มี 3 คำ คือ คุณ ตัวเอง และเธอ คำเก่า มี 6 คำ คือ คน เดิน ตัว สู และหมัน นับว่าคำบอกบุรุษที่2 ที่เป็นคำใหม่ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าน่าจะรับอิทธิพลมาจากภาษากรุงเทพฯ มีจำนวนน้อยกว่า คำบอกบุรุษที่1 ที่เป็นคำใหม่ถึง 4 คำ

คำบอกบุรุษ และคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง มีทั้งที่เป็นคำใหม่ และคำเก่า กลุ่มคำเก่า ได้แก่ 1) คำที่เป็นศัพท์พื้นฐานในภาษาไทย ได้แก่ คำบอกบุรุษที่1 คือ กู คำบอกบุรุษที่2 คือ มึง คำนามแทนผู้พูด คือ ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง ลุง และคำนามแทนผู้ฟัง คือ ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง ลุง 2) เป็นคำใหม่ ได้แก่ คำบอกบุรุษที่1 คือ

เค้า ฉัน ผม เรา และคำบอกบุรุษที่2 คือ คุณ ตัวเอง เธอ คำนามแทนผู้พูดและคำนามแทนผู้ฟัง ที่ใช้ชื่อเล่นของผู้พูดผู้ฟัง(วิทย์,ดีม...) เป็นวัฒนธรรมที่มีตรงกัน ส่วนคำเรียกตำแหน่ง(ครู, ผ.อ.) นั้น เป็นวัฒนธรรมในสถานศึกษาโดยทั่วไป

## 5. การใช้คู่กันของคำบอกบุรุษที่1 กับคำบอกบุรุษที่2 และคำนามแทนผู้พูดกับคำนามแทนผู้ฟัง ในชุมชนชนบท

### 5.1 คำบอกบุรุษที่1 กับคำบอกบุรุษที่2

ตาราง 6 แสดงคำบอกบุรุษที่1 กับคำบอกบุรุษที่2 ที่ใช้คู่กัน

คำบอกบุรุษที่1	คำบอกบุรุษที่2
กู	มึง
เค้า	ตัวเอง
ฉัน	คุณ เธอ คน เดี๋ยว ตัว
เรา	เธอ สู้
ผม	คุณ เธอ คน เดี๋ยว ตัว
จาน	คน เดี๋ยว ตัว

### 5.2 คำนามแทนผู้พูด กับคำนามแทนผู้ฟัง

ตาราง 7 แสดงคำนามแทนผู้พูด กับคำนามแทนผู้ฟัง ที่ใช้คู่กัน

คำนามแทนผู้พูด	คำนามแทนผู้ฟัง
ชื่อเล่น(วิทย์,นก)	ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่ พ่อเต่า แม่แก่ แม่เต่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว
นุ้ย โลก	ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่ พ่อเต่า แม่แก่ แม่เต่า นม พ่อลุง แม่ป้า
เพื่อน	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) พี่ น้อง
ครู	ชื่อเล่น(วิทย์,นก)
ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ พ่อแก่ พ่อเต่า แม่แก่ แม่เต่า นม พ่อลุง แม่ป้า	โลก นุ้ย บ่าว สาว
น้ำ	ชื่อเล่น(วิทย์,นก)
พี่ บ่าว สาว	ชื่อเล่น(วิทย์,นก) น้อง
น้อง	ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่ พ่อเต่า แม่แก่ แม่เต่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว

### 5.3 คำบอกบุรุษที่1 กับคำนามแทนผู้ฟัง

ตาราง 8 แสดงคำบอกบุรุษที่1 กับคำนามแทนผู้ฟัง ที่ใช้คู่กัน

คำบอกบุรุษที่1	คำนามแทนผู้ฟัง
เค้า	พี่ น้อง ชื่อเล่น(วิทย์,ติม)
ฉัน	เจ้า คุณ หลวง ผ.อ. อาจารย์ อบต. ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า
ผม	เจ้า คุณ หลวง ผ.อ. อาจารย์ อบต. ทวด ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า

### 5.4 คำนามแทนผู้พูด กับคำบอกบุรุษที่2

ตาราง 9 แสดงคำนามแทนผู้พูด กับคำบอกบุรุษที่2 ที่ใช้คู่กัน

คำนามแทนผู้พูด	คำบอกบุรุษที่2
ชื่อเล่น(วิทย์,นก)	ตัวเอง
นุ้ย ลูก/โลก	ตน เต็น ตัว
เพื่อน	ตัวเอง
ครู	เธอ
ไป ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ พ่อแก่ พ่อเฒ่า แม่แก่ แม่เฒ่า	มีง สู
น้ำ	เธอ มีง
พี่ บ่าว สาว	มีง
น้อง	ตัวเอง ตน เต็น ตัว มีง



## ความสัมพันธ์ของคำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง กับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนชนบท

การใช้คำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูด ในชุมชนชนบท แสดงถึงลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

### 1. การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในมิติวัย

ในการใช้คำบอกบุรุษ และคำนามแทนผู้พูด สิ่งที่ผู้พูดต้องคำนึงถึง คือ วัยของตน เมื่อเทียบกับวัยของผู้ฟัง ซึ่งอาจแบ่งได้ 3 ระดับ คือ อายุที่น้อยกว่า อายุที่มากกว่า และอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ดังที่ กู เป็นคำที่นิยมใช้กับเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก ที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน หรืออายุน้อยกว่า แต่ไม่ใช้กับผู้ที่มีอายุมากกว่าเพราะถือว่าเป็นการไม่ให้เกียรติผู้ฟัง ส่วน จัน มักใช้กับคนอายุมากกว่า และคราวเดียวกันมากกว่า ใช้กับคนที่อายุน้อยกว่า ถือเป็นคำสุภาพและใช้อย่างให้เกียรติผู้ฟัง จาน ใช้กับ สามี ญาติผู้ใหญ่ คนรู้จักที่อายุมากกว่า แสดงความเคารพและให้เกียรติ ส่วนคำบอกบุรุษที่ 2 คือ เดี๋ เป็นคำที่ผู้พูดใช้กับผู้ฟังที่มีอายุมากกว่า เพราะถือว่าเป็นการให้เกียรติผู้ฟังที่อายุมากกว่า หรืออาวุโสกว่า การใช้คำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง เช่น ลุง ป้า น้า พี่ น้อง ในกรณีที่ผู้พูดหรือผู้ฟังมิใช่ญาติ ถือเป็นการใช้คำที่ให้ความสำคัญกับเรื่องมิติวัย/อายุ อันเป็นลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไทย ที่ปรากฏในชุมชนชนบททั้ง 6 แห่ง

### 2. การให้ความสำคัญกับมิติสถานภาพทางสังคม

การให้ความสำคัญกับเรื่องมิติสถานภาพทางสังคม แสดงถึงลักษณะสังคมสมัยใหม่ที่เน้น ตำแหน่งหน้าที่ทางการงาน คำนามแทนผู้ฟังที่เน้นตำแหน่ง หน้าที่ทางการงาน ได้แก่ คำว่า ครู อาจารย์ นายฯ อบต. ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่มีหน้าที่ทางการงาน ถือเป็นกรให้เกียรติและยกย่องผู้ฟัง มีคำเดียว ใน 4 คำนี้ ที่ผู้พูดใช้แทนตัวเอง คือ ครู ใช้พูดกับนักเรียน ถึงแม้ว่านักเรียนจะเรียกคู่สนทนา ซึ่งเป็นผู้สอนว่า อาจารย์ ก็ตาม การแทนตนเองว่า ครู ถือเป็นกรถ่อมตัว ส่วนที่บุคคลในตำแหน่งอื่นไม่แทนตัวเองด้วยคำเรียกตำแหน่ง ก็แสดงว่าถ่อมตัว เช่นเดียวกัน หรือ แสดงว่าไม่พยายามแสดงตำแหน่งข่มคู่สนทนา ในขณะที่คู่สนทนา จะใช้คำเรียกตำแหน่ง เป็นคำบอกบุรุษที่ 2 อย่างยกย่อง

มีข้อน่าสังเกตว่า คำที่เน้นมิติสถานภาพทางสังคม ผู้พูดมักจะใช้เรียกผู้ฟัง เมื่ออยู่ในที่สาธารณะ ซึ่งถือว่าเป็นการให้เกียรติผู้ฟัง หรือในบางกรณี เป็นการเรียกที่ถือเป็นการหยอกล้อถึงตำแหน่งที่ผู้ฟังพึงได้รับ โดยเฉพาะเป็นคนรู้จัก ดังนั้น กล่าวได้ว่า การใช้คำที่เน้นมิติสถานภาพทางสังคมเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในชุมชนชนบท น่าจะเป็นสิ่งที่พึงเกิดขึ้น เพราะในการใช้คำนี้ ผู้พูดถือว่าไม่ใช่สิ่งที่สำคัญมากนัก เมื่อเทียบกับการให้ความสำคัญกับเรื่องมิติวัยหรือการนับญาติกับบุคคลที่มีโชติญาติ ส่วนการใช้คำเรียกพระสงฆ์ เจ้า ดัน เณร หลวง แสดงถึงการให้ความสำคัญกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเป็นพระสงฆ์ หรือผู้ที่เคยบวชเรียนในพุทธศาสนา เป็นการให้ความสำคัญกับผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคม ที่เชื่อมโยงกับศาสนา ซึ่งมีน้อยในภาษากรุงเทพฯ

### 3. การให้ความสำคัญกับความเป็นเครือญาติ

สังคมไทย โดยเฉพาะในชุมชนชนบท เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับการนับญาติ เพื่อเน้นความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม และความรักในการร่วมเชื้อสาย จะเห็นว่าคำเรียกญาติในชุมชนชนบท ที่เป็นพ่อของพ่อ และแม่ของพ่อ จะใช้คำเรียกต่างจากพ่อของแม่ และแม่ของแม่ คือ พ่อของพ่อ (แทนผู้พูด, ผู้ฟัง) ใช้คำว่า ปู่ แม่ของพ่อ(แทนผู้พูด, ผู้ฟัง) ใช้คำว่า ย่า ส่วนพ่อของแม่ (แทนผู้พูด, ผู้ฟัง) ใช้คำว่า พ่อแก่, พ่อเฒ่า และแม่ของแม่ ใช้คำว่า แม่แก่, แม่เฒ่า อาจเป็นไปได้ว่าครอบครัวไทยแต่งงาน โดยฝ่ายชายมาอยู่กับฝ่ายหญิง บุคคลจึงรู้สึกใกล้ชิดกับญาติฝ่ายหญิงมากกว่าญาติฝ่ายชาย

ส่วนคำเรียกผู้อื่นทั้งคนรู้จัก และไม่รู้จักอย่างฉันทญาติในชุมชนชนบท จะไม่แยกเป็นญาติฝ่ายพ่อและแม่ในระดับนี้ คือ ใช้คำว่า ตา แสดงการเทียบเคียงกับพ่อของพ่อ และพ่อของแม่ ใช้ยาย แสดงการเทียบเคียงกับ แม่ของพ่อ และแม่ของแม่ ตา และยาย จึงไม่แสดงความเป็นเครือญาติที่แท้จริง ทั้งสองคำนี้ใช้เป็นคำแทนผู้พูดในลักษณะเดียวกับใช้แทนผู้ฟัง

นอกจากนี้ยังมีข้อแตกต่างในระดับรุ่นต่อมา ระหว่างการเรียกญาติ กับการเรียกอย่างนับญาติ ดังนี้

เรียกญาติ	เรียกอย่างนับญาติ
พ่อลุง, ลุง	ลุง
แม่ป้า, ป้า	ป้า

ระดับที่ไม่มีข้อแตกต่าง คือ ระดับรองลง ไปดังต่อไปนี้

เรียกญาติ

เรียกอย่างนับญาติ

น้ำ

น้ำ

พี่

พี่

น้อง

น้อง

#### 4. การแสดงความสนิทสนม/ความห่างของความสัมพันธ์

เมื่อใช้คำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง สิ่งหนึ่งที่ผู้พูดต้องคำนึงถึง คือ ความสนิทสนม หรือความห่างของความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง คำบอกบุรุษ และคำนามแทนผู้พูดผู้ฟังบางคำสามารถใช้ได้ทั้งในความสัมพันธ์ที่สนิท และความสัมพันธ์ที่ห่าง ดังนี้

ตาราง 10 แสดงคำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง จำแนกตามความสนิทและความห่างของความสัมพันธ์

คำบอกบุรุษและคำนามแทนผู้พูดผู้ฟัง	คำที่แสดงความสนิทของความสัมพันธ์	คำที่แสดงความห่างของความสัมพันธ์
คำบอกบุรุษที่1	กู เค้า ฉัน ผม เรา ฉาน	ฉัน ผม ฉาน
คำบอกบุรุษที่2	คุณ ตัวเอง เธอ มึง ตน เต็น ตัว สุ หมั้น	คุณ เธอ ตน เต็น ตัว
คำนามแทนผู้พูด	เพื่อน ชื่อเล่น(วิทย์,ดีม...) น้อย โป้ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง ลูก/โลก พ่อแก่ พ่อเต่า แม่แก่แม่เต่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว	ครู
คำนามแทนผู้ฟัง	ชื่อเล่น(วิทย์,ดีม...) น้อย ไอ้เกลไอ้ค้อ ไอ้ค่าง ไอ้เต่า โป้ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พ่อ แม่ น้ำ พี่ น้อง ลูก/โลก พ่อแก่ พ่อเต่า แม่แก่ แม่เต่า นม พ่อลุง แม่ป้า บ่าว สาว	เจ้า ตัน เณร หลวง ผ.อ. อาจารย์ นายกฯ อบต.